

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3187/2019. (VII. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Székesfehérvári Törvényszék 1.Pf.225/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó magánszemély (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselővel (dr. Várhelyi Tamás, 8000 Székesfehérvár, Zichy liget 9. földszint/6.) eljárva, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Székesfehérvári Törvényszék 1.Pf.225/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az indítvány benyújtása alapját képező pernek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] 2.1. Az indítványozó és egy bank fióktelepe (a továbbiakban: felperes) szervezeti képviselője – között 2008. december 17-én fogyasztási kölcsönszerződés jött létre. Az indítványozó a hitelösszeget megkapta, azonban idővel a törlesztő részletfizetési kötelezettségének nem tett eleget. A felperes a szerződést 2014. október 25-én felmondta, majd az indítványozót több ízben fizetésre szólította fel. Ennek eredménytelensége miatt fizetési meghagyásos eljárást kezdeményezett, ami az indítványozó ellentmondása nyomán perré alakult.
- [4] 2.2. A felperes keresetében kérte a bíróságtól az indítványozót tartozása és kamatai megfizetésére kötelezni. Az indítványozó a kereset elutasítását kérte, vitatta annak jogalapját, összegszerűségét, és elsődlegesen hivatkozott arra, hogy a felperes egy bank magyarországi fióktelepe, amely önálló jogképességgel nem rendelkezett a szerződés megkötésekor.
- [5] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Ugyanakkor megállapította, hogy az indítványozó eredménytelenül hivatkozott arra, hogy a felperes nem rendelkezik önálló jogképességgel, mert cégkivonattal igazolta munkatársai cégjegyzési és cégképviseleti jogosultságát.
- [6] 2.3. Az elsőfokú ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az ítélet megváltoztatását és az indítványozónak a keresete szerinti marasztalását kérte. Az indítványozó fellebbezési ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását kérte, egyben csatlakozó fellebbezést terjesztett elő, melyben kérte annak megállapítását, hogy a szerződés megkötésének időpontjában a felperes nem rendelkezett önálló jogképességgel.
- [7] A felperes a csatlakozó fellebbezéssel szemben előterjesztett ellenkérelmében állította, hogy az a másodfokú eljárásban meg nem engedhető olyan megállapítás iránti kérelmet tartalmaz, melynek előterjesztéséhez az elsőfokú eljárásban vizontkeresetre lett volna szükség. Erdemben vitatta az indítványozónak a jogképesség kérdésével kapcsolatos álláspontját és hivatkozott arra, hogy a szerződés létrejötte idején külföldi vállalkozás csak magyarországi fióktelepén keresztül végezhetett pénzügyi szolgáltatási tevékenységet, és a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviseleteiről szóló 1997. évi CXXXII. törvény (a továbbiakban: Ftv.) 24. § (3) bekezdése eredetileg sem kívánta elvonni a fióktelep jogalanyiságát; a jogszabályváltozásra az e körben kialakult téves gyakorlat miatt volt szükség.
- [8] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, és kötelezte az alperest 2 838 093 forint és járulékaival, valamint a perköltség megfizetésére. Ezt meghaladóan az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

- [9] A másodfokú bíróság a csatlakozó fellebbezést alaptalannak találta. Megállapította, hogy az ezzel szembeni ellenkérelem is alaptalan, mert az indítványozó már az elsőfokú eljárásban érvénytelenségi kifogást terjesztett elő a felperesi jogképesség hiányára hivatkozással. A bíróság a felperes jogképességének vizsgálata körében megállapította, hogy a szerződéskötéskor hatályos Ftv. 24. § (3) bekezdése szerint az Ftv. 10. § (2) bekezdés – miszerint „[a] külföldi vállalkozás a fióktelep cégneve alatt szerzett vagyonról, jogokról, illetve vállalt kötelezettségekről saját cégneve alatt csak a fióktelep megszűnésekor, illetve az e törvényben meghatározott fizetésképtelenségi eljárások során, valamint a fióktelep cégneve alatt szerzett vagyonnal, jogokkal, kötelezettségekkel összefüggésben külföldön indított eljárások során rendelkezhet” – pénzügyi fióktelep esetén nem kell alkalmazni. Az Ftv. 24. § (3) bekezdése utolsó mondata szerint „[a]zt a tény, hogy a pénzügyi fióktelep a külföldi vállalkozás képviselőjében jár el, az üzletszabályzatban, valamint a cégneve alatti eljárása során vagy tevékenysége során keletkező okiraton egyértelműen fel kell tüntetni.”
- [10] Ebből következően a pénzügyi fióktelep esetén az alapító szabadon rendelkezhetett a fióktelep saját cégneve alatt szerzett jogairól, kötelezettségeiről és vagyonáról. A másodfokú bíróság indokolása szerint ez azt jelenti, hogy a jelen perben felperesként az alapító lép fel és a maga javára kéri a fióktelepe által megkötött szerződésből származó ellenszolgáltatást, ami a vagyon feletti szabad rendelkezés jogának gyakorlása egyben, így „a legitimáció további igazolása, illetve vizsgálata szükségtelen”.
- [11] A jogalkotó a 2012. évi CLI. törvény 29. §-ával a Kúria 1/2012. számú PJE határozata, (a továbbiakban: PJE) megszületését követően módosította az Ftv. 24. § (3) bekezdését, ennek következtében a hatályos rendelkezések szerint az EGT tagállamban székhellyel rendelkező külföldi vállalkozás által létesített pénzügyi fióktelep külön meghatalmazás nélkül a külföldi vállalkozás nevében, annak képviselőjére irányuló tevékenységet is folytathat, és ebben nem kell alkalmazni az Ftv. 10. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakat. A módosító törvényhez fűzött miniszteri indokolásból kitűnik, hogy a jogalkotó a korábban hatályban volt és módosított rendelkezéseket miként rendeli értelmezni, amire az eredeti jogalkotói szándéktól eltérő felsőbbbírósági jogszabály értelmezés és gyakorlat kialakulása miatt került sor. Ennek megfelelően a másodfokú bíróság megállapította, hogy „az Ftv. 24. § (3) bekezdésének a szerződéskötés idején hatályos rendelkezéseinek az indítványozóval egyező értelmezése ellentétes a jogszabály által elérni kívánt és a jogalkotó által – igaz egyértelműen csak utóbb – deklarált célokkal és értelmezéssel, annak megjegyzésével, hogy a módosító törvény magasabb szintű jogszabály, mint a Kúria – időközben jelen ítélet meghozatalakor már irányadónak sem tartott – jogegységi határozata, így a perbeli szerződés megkötésének idején hatályos rendelkezéseknek is ezt a magasabb szintű jogalkotói értelmezés szerint megállapított tartalmat kell tulajdonítani.”
- [12] 3. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be a másodfokú döntéssel szembeni alkotmányjogi panaszát, amelyet főtítkári felhívást követően kiegészített.
- [13] 3.1. Az indítványozó álláspontja szerint a bírói ítéletek sértik az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése és XXVIII. cikke (1) bekezdése rendelkezéseit, mégpedig azon okból, amelyet az eljáró bíróságok előtt előadott, miszerint a felperes banki fióktelepe önálló jogképességgel nem rendelkezik, és a szerződés megkötésének időpontjában sem rendelkezett.
- [14] 3.2. Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése sérelmét abban látta, hogy szerinte a másodfokú bíróság az irányadó jogszabályt, illetve az azt értelmező PJE-t figyelmen kívül hagyta és ítéletét egy később hatályba lépett, másik jogszabály miniszteri indokolására alapította.
- [15] 3.3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét azért állította, mert nézete szerint a másodfokú bíróság ítéletében az eredeti jogalkotói szándékot vizsgálva állapította meg a korábbi jogszabály helyes tartalmát és így jelentősen túlterjeszkedett a bírói függetlenség korlátain. Az indítványozó szerint az eljáró bíróság nem jogosult visszamenőleges hatállyal a PJE-vel ellentétes értelmezést tulajdonítani a jogszabálynak, még akkor sem, ha a később hatályba lépő jogszabály a korábbi értelmezéssel ellentétes. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdése sérelmét a véleménye szerinti visszaható hatályú jogalkalmazás útján látta megvalósulni. Analógiaként idézte fel a 20/2017. (VII. 18.) AB határozat indokolásának [23] bekezdése rendelkezéseit.

- [16] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [17] 4.1. Az Abtv. 27. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz előterjesztésének feltétele, hogy az ügy érdemében hozott, vagy az eljárást befejező bírói döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sértse. Az Alaptörvény R) cikke (2) bekezdése nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az R) cikk (2) bekezdésének sérelmét nem vizsgálhatta.
- [18] 4.2. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdése vonatkozásában, Alaptörvényben biztosított jogát tartalmazó rendelkezésre hivatkozott. Az Alkotmánybíróság ezért megvizsgálta, hogy az indítvány ezen elemei megfelelnek-e az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeknek.
- [19] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ez alternatív feltétel, bármelyik megléte indokot ad a befogadásra. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető kérdést az indítványozó nem fogalmazott meg. Ezt követően azt vizsgálta, hogy az indítványban felhozott érvek alapján felmerülhet-e a bírói döntés alaptörvényességének kételye.
- [20] 4.3. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdésének sérelmét összességében abban látta, hogy a számára kedvezőtlen bírósági döntések az alkalmazandó jogszabályt azonosan, de az indítványozó felfogásától eltérően értelmezték, és ezzel állítása szerint visszaható hatályú jogalkalmazásra került sor.
- [21] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdése és a visszaható hatály tilalma nem hozható alkotmányjogilag értelmezhető összefüggésbe. Az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdése processzuális jellegű alkotmányos előírásokat tartalmaz. Az indítványozó által hivatkozott 20/2017. (VII. 18.) AB határozat sem a visszaható hatály tilalmával összefüggésben született.
- [22] 4.4. A felmerülő jogkérdésnek az indítványozó felfogásától eltérő bírói megítéléssel kapcsolatban az Alkotmánybíróság rámutat a korábbi döntéseiben kifejtettekre, miszerint „az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; [...]}. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; [...]}. „Sem a jogállamiság elvont elve, [...] sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {először lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [23] 4.5. Mindezekből következően az indítvány alapján nem merül fel az Abtv. 29. § szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető kérdés, sem a bírói döntés alkotmányosságának kételye, így az indítvány befogadásának feltételei nem állnak fenn.

[24] 5. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 27. § a) pontjára, 29. §-ára, 52. § (1) bekezdésére és (1b) bekezdésének d) pontjára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjára tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2019. július 2.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/285/2019.

